

Original Research / Orijinal Araştırma

The Relationship Between Expectations of Adults About Aging and Their Attitudes Towards Ageism

Yetişkin Bireylerin Yaşlanma İle İlgili Beklentileri ile Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki

Feride Rabia Tetik¹, Cemile Kürtmeç Yılmaz²

Abstract

Purpose: This study was conducted in order to examine the relationship between the expectations of adult individuals in society about aging and their attitudes about decriminalization of the elderly. **Method:** The sample of this descriptive-relationship-seeking study conducted between May and December 2021 consisted of 425 adult individuals. In the collection of the research data 'Introductory Information Form', 'Expectations Regarding Aging (ERA-12)' and 'Ageism Attitude Scale (AAS)' were used. The data were analysed by Kruskal Wallis test, Mann-Whitney U test, t test in independent groups, One-way ANOVA test and spearman correlation test. **Result:** 71.1% of the individuals participating in the study were women, 62,10% were married and 70.8% had undergraduate or higher education level. It was determined that the total score average of the 'Expectations Regarding Aging Scale' of the individuals participating in the study was 34.58±16.58 and the mean score of the 'Ageism Attitude Scale (AAS)' was 86.67±9.02. It was determined that the total AAS score average of the participants was high and the ERA-12 score average was below the average. When the relationship between the mean of AAS and ERA-12 total scores of the individuals participating in the study was examined; it was determined that there was statistically significant weak relationship between the mean of the total score of the two scales ($r=0.228$, $p=0.000$). **Conclusion:** It was determined that the individuals had a positive attitude towards elderly discrimination, where as their expectations regarding Successful aging were low. As individuals expectations about successful aging increase, it is seen that the level of positive attitudes towards elderly discrimination increases.

Key words: Discrimination, attitude, elderly, expectation.

Özet

Amaç: Bu çalışmada, toplumdaki yetişkin bireylerin yaşlanma ile ilgili beklentileri ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. **Yöntem:** Tanımlayıcı-ilişki arayıcı nitelikte olan bu araştırma, Mayıs–Aralık 2021 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden 425 yetişkin birey ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri 'Tanıtıcı Bilgi Formu', 'Yaşlanma İle İlgili Beklentiler Ölçeği (YBÖ)' ve 'Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ)' kullanılarak online anket yöntemi ile toplanmıştır. Veriler Kruskal Wallis testi, Mann-Whitney U testi, bağımsız gruplarda t testi, One-way ANOVA testi ve spearman korelasyon testi ile analiz edilmiştir. **Bulgular:** Çalışmaya katılan bireylerin %71.1'i kadın, %62.10'u evli ve %70.8'i lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. Çalışmaya katılan bireylerin 'Yaşlanma ile İlgili Beklentiler Ölçeği' toplam puan ortalamasının 34.58±16.58 ve 'Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği' puan ortalamasının 86.67±9.02 olduğu saptanmıştır. Katılımcıların YATÖ toplam puan ortalamasının yüksek, YBÖ puan ortalamasının ise ortalamanın altında olduğu belirlenmiştir. Çalışmaya katılan bireylerin YBÖ ve YATÖ toplam puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde; iki ölçek toplam puan ortalaması arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r=0.228$, $p=0.000$). **Sonuç:** Bireylerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduğu, buna karşılık başarılı yaşlanmaya ilişkin beklentilerinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bireylerin başarılı yaşlanmaya ilişkin beklentileri arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum düzeyinin arttığı görülmektedir. **Anahtar kelimeler:** Ayrımcılık, tutum, yaşlı, beklenti.

Geliş tarihi / Received: 04.06.2022 Kabul tarihi / Accepted: 13.11.2022

¹Aksaray Üniversitesi / Türkiye

²Aksaray Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü / Türkiye

Address for Correspondence / Yazışma Adresi: Feride Rabia Tetik, Aksaray Üniversitesi, Türkiye
rabiatetikgs@gmail.com

Tetik FR, Kutmec Yılmaz C. The Relationship Between Expectations of Adults About Aging and Their Attitudes Towards Ageism. TJFMPC, 2022;16(4): 830-840

DOI: 10.21763/tjfmpe.1125283

Giriş

Dünyada beklenen yaşam süresinin uzaması ve azalan doğurganlık düzeyinden dolayı nüfusun yaş yapısı değişmektedir. İnsanlar daha uzun yaşamakta ve yaşlı nüfusun oranı giderek artmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 2050 yılına gelindiğinde, dünyadaki 60 yaş ve üstü nüfusun sayısının 2020 yılındaki sayının (1,4 milyar) yaklaşık iki katına çıkacağını öngörmektedir (2,1 milyar).¹ Yaşlı nüfustaki bu artış, ülkelerin kendi sağlık ve sosyal sistemleri çerçevesinde hızla değişen bu demografik yapıya hazırlıklı olunmasını ve her hizmet alanında yaşlı nüfus yapısı göz önünde bulundurularak planlamaların yapılmasını gerektirmektedir.² Bununla birlikte nüfustaki bu hızlı değişim dikkate alınarak gelecekte yaşlı popülasyonu oluşturacak yetişkin bireylerin yaşlanmaya ilişkin beklentilerinin ve tutumlarının belirlenmesinin yaşlanma ile ilgili sorunların çözümüne yönelik erken planlama yapılmasına fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Özellikle yaşlılığa ilişkin farkındalığın artırılarak yaşlanma ile ilgili olumsuz beklenti ve tutumların olumlu yönde değiştirilmesi, yaşlı bireylerin karşılaştığı sorunların azaltılmasına katkı sağlamaktadır.² Yaşlı nüfustaki artışla birlikte ortaya çıkan önemli sorunlardan biri yaşlı ayrımcılığıdır. Yaşlı ayrımcılığı, bir kişiye yaşından dolayı gösterilen farklı tutum, tavır, davranış, önyargı ve eylemleri içeren çok boyutlu bir kavramdır. Günümüzde birçok toplumda yaşlı bireyler ayrımcılığa maruz kalmakta ve yaşanan bu ayrımcılığın temelinde, toplumdaki bireylerin, yaşlılara ve yaşlanmaya karşı taşıdıkları olumsuz tutumlar yer almaktadır.^{3,4} Yaşlı ayrımcılığının ortaya çıkmasında ölüme karşı duyulan korku, bedensel güzelliğe, gençliğe, ekonomik verimliliğe ve cinselliğe karşı kişilerin atfetmiş olduğu değerler etkili olmaktadır. Ayrıca yaşlılara yönelik olumsuz tutumlar, yaşlıların sıkıcı, depresif, inatçı gibi özellikleri olan bireyler olarak algılanmalarından kaynaklanmaktadır.^{3,4} Literatürde farklı örneklem gruplarında yaşlı ayrımcılığına ilişkin çalışmaların yer aldığı ve ayrımcılığa ilişkin tutumlarda da farklılıklar olduğu görülmektedir.^{3,5,6} Bir üniversite hastanesinin sağlık bakım uygulayıcıları ile yapılan çalışmada, sağlık bakım uygulayıcılarının yaşlılara karşı olumlu ayrımcılık tutumuna sahip oldukları belirlenmiştir.⁵ Bir diğer çalışmada 18-25 yaş grubunda yer alan yaşça genç olan hemşirelerin diğer yaş grubundaki hemşirelere göre daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.⁷ Toplumun yaşlılığa ilişkin tutum ve algılarının, bireylerin yaşlılıktan beklentilerinin şekillenmesinde ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlar üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.⁸ Barnett et al tarafından yapılan çalışmada, yaşlılığa ilişkin bilgi düzeyinin ve yaşlılar ile iletişimin, yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutumları azaltmada önemli rolü olduğu belirtilmektedir.⁸ Yaşlanma ile ilgili beklentiler, bireylerin yaşlandıkça fiziksel ve bilişsel sağlıklarını ne kadar iyi koruyacaklarına ilişkin sahip oldukları inançlar olup, bireylerin yaşlılığa ilişkin tutum ve mitlerinden-etkilenmektedir.^{9,10} Ayrıca yaşlanma hakkında olumsuz inançlara sahip genç bireylerin, ileri yaşlarda da bu tutumlarını sürdürebilecekleri ileri sürülmektedir.¹⁰ Bu durum ileri yaşta, bireylerin başarılı yaşlanma ile ilgili beklentilerini düşürebilmektedir. Çünkü geleceğe yönelik başarılı yaşlanma beklentilerinin, yaşam memnuniyeti ve kalitesinde artış, uyum sağlama ve artmış refah düzeyi ile bağlantılı olduğu gösterilmiştir.¹¹ Literatürde yaşlanma ile ilgili beklentiler ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlar arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda toplumda yetişkin bireylerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutumların olumluya dönüştürülmesi konusunda farkındalığın artırılması ile başarılı yaşlanmaya ilişkin beklentilerinin artabileceği düşünülmektedir. Bu çalışma, toplumdaki yetişkin bireylerin yaşlanma ile ilgili beklentileri ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Türü

Bu çalışma tanımlayıcı - ilişki arayıcı nitelikte bir araştırma olup, toplumdaki yetişkin bireylerin yaşlanmayla ilgili beklentileri ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini il sınırlaması olmaksızın Türkiye'deki 18-65 yaş aralığındaki bireyler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, Mayıs - Aralık 2021 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden 425 yetişkin birey oluşturmuştur. Araştırmaya kabul kriterleri arasında; 18-65 yaş aralığında ve okur-yazar olmak, fiziksel ve bilişsel sağlık durumları araştırma formunu online olarak yanıtlamaya uygun ve araştırmaya katılmayı kabul etmek yer almaktadır. Çalışma pandemi sürecinin getirdiği sosyal mesafe kuralı ve fiziksel kısıtlılıklar nedeniyle Google form kullanılarak oluşturulmuş çevrimiçi bir anket kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmada katılımcılara ulaşmak için bilgi toplama yöntemi olan kartopu örnekleme

tekniki kullanılmıştır. Anket bağlantısı WhatsApp/Facebook aracılığıyla araştırmacının çevresindeki kişilere gönderilmiş ve katılımcılardan bağlantıları WhatsApp grupları arasında iletmeleri veya göndermeleri istenerek araştırmanın örneklem grubuna ulaşılmış ve araştırma verileri toplanmıştır. Çalışmada paylaşılan anket bağlantısına tıkladığında, ilk olarak çalışma hakkında yapılan bilgilendirme ve ardından katılımcılara araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyip istemediği sorusu yer almıştır. Araştırmaya katılım onayından sonra anketin içeriğinde yer alan sorulara ulaşılmaları sağlanmıştır.

Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında literatürde yer alan benzer çalışma sonuçlarından yararlanılmıştır.¹³ Buna göre yapılan güç analizi sonucunda 0.181 etki büyüklüğü ile çalışmanın gücü %95 ve Tip 1 hata 0.05 olarak kabul edilmiş ve araştırma için minimum örneklem büyüklüğü 398 birey olarak hesaplanmıştır. Çalışma, değişkenler arasındaki ilişkinin net olarak gösterilebilmesi amacıyla 425 yetişkin birey ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada bireylerin sosyodemografik ve tıbbi özelliklere ilişkin sorular içeren tanıtıcı bilgi formu, 'Yaşlanma ile İlgili Beklentiler Ölçeği' ve 'Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği' kullanılarak veriler toplanmıştır.

Tanıtıcı Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından literatüre dayalı^{13,14} olarak hazırlanan bu formda, bireylerin yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, gelir düzeyi algısı, kronik hastalık varlığı, ilaç kullanımı, yaşlılıkta yaşanılmak istenen yer, yaşlı bireye bakma deneyimi, yaşlılık dönemine yönelik bir yatırım yapma durumu gibi bilgileri içeren sorular yer almaktadır.

Yaşlanma ile İlgili Beklentiler Ölçeği (YBÖ)

Sarksian ve arkadaşları¹⁵ tarafından geliştirilen ölçek, toplam 12 maddeden ve dördümlük likertten oluşmaktadır. Ölçek maddeleri 1 (kesinlikle doğru) ve 4 (kesinlikle yanlış) arasında değerlendirilmektedir. Ölçek üç alt boyuttan oluşmakta olup, bu alt boyutları sırasıyla; fiziksel sağlık (1-4. madde), zihinsel sağlık (5-8. madde) ve bilişsel işlev(9.-12. madde) şeklindedir. Ölçek puanının hesaplanmasında öncelikle her bir alt boyut maddelerinden elde edilen puan toplanmakta ve bu sayıdan dört çıkarılmaktadır. Elde edilen bu sayı 25 ile çarpılıp üçe bölünmekte ve her bir alt boyut için 0-100 arasında puan elde edilmektedir. Ölçek toplam puanının hesaplanmasında ise öncelikle tüm ölçek maddelerinden elde edilen puanlar toplanmakta ve bu sayıdan 12 çıkarılmaktadır. Elde edilen sayı 25 ile çarpılarak dokuza bölünmektedir. Bu işlemler sonrasında 0-100 arasında bir toplam puan elde edilmektedir. Ölçek toplam puanı için bir kesim noktası bulunmamaktadır. Ölçekten alınan puanın düşük olması, bireylerin başarılı yaşlanmaya ilişkin beklentilerinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Başarılı yaşlanma kavramı kendisinde fiziksel olarak meydana gelen değişimlere uyum sağlayabilen, kendisi ile barışık, sosyal ilişkileri iyi, düzenli bir geliri olan, sosyokültürel aktivitelere katılan, sağlık hizmetlerine erişebilen ve yalnız olmayan yaşlıyı tanımlamaktadır.¹⁵ Sarkisian ve arkadaşları¹⁶ tarafından ölçeğin orijinal formunun geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış ve ölçeğin toplamı için Cronbach alfa değeri 0.89 olarak hesaplanmıştır.¹⁶ Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması Beşer ve arkadaşları¹⁷ tarafından yapılmış olup, ölçek toplam puanı için Cronbach alfa değeri 0.76 olarak belirlenmiştir.¹⁶ Bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0.83'tür.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ)

Vefikuluçay Yılmaz ve Terzioğlu tarafından yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumu değerlendirmek için geliştirilen ve aynı yazarlar tarafından geçerlilik ve güvenilirliği yapılmıştır. Ölçek toplam 23 maddeden oluşmakta ve ölçeğin olumlu tutumu değerlendiren maddeleri 2, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 20, 23, olumsuz tutumu değerlendiren maddeleri 1, 3, 5, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22'dir. Ölçek, toplumun yaşlı bireyin sosyal yaşamını sınırlamaya ilişkin inanç ve algılarını değerlendiren 'Yaşlının yaşamını sınırlama' (1, 5, 12, 14, 17, 19, 21, 22, 23 nolu maddeler), toplumun yaşlı bireye yönelik olumlu inanç ve algılarını değerlendiren 'Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık' (2, 4, 6, 7, 8, 9, 13, 20 nolu maddeler) ve toplumun yaşlı bireye yönelik olumsuz inanç ve algılarını değerlendiren 'Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık' (3, 10, 11, 15, 16, 18 nolu maddeler) olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekten minimum 23, maksimum 115 puan alınabilmektedir. Ölçekten elde edilen yüksek puan yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumu, düşük puan ise yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutumu göstermektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında¹⁸ Cronbach alfa değeri 0.80 iken, bu çalışmada ise ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.77 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmanın verileri IBM SPSS Statistics V21 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada, örneklem dağılımının normallik varsayımının sınanması Kolmogorov Smirnov (K-S) testi ile analiz edilmiştir. Tanımlayıcı değişkenler sayı, frekans, yüzde, ordinal veriler ise ortalama ve standart sapma kullanılarak özetlenmiştir. Çalışmamızda YATÖ normal dağılım gösterirken YBÖ normal dağılım göstermemiştir. Normal dağılıma uygun olmayan veriler için Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testi, normal dağılım gösteren veriler için değişkenlerdeki gruplara göre, bağımsız gruplarda t testi ve One-way ANOVA testi kullanılmıştır. Araştırmada YBÖ normal dağılım göstermediği için iki ölçek arasındaki ilişkinin belirlenmesinde spearman korelasyon testi uygulanmıştır. Araştırmada $p<0,05$ düzeyi istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Bu araştırma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak gerçekleştirilmiş ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur. Araştırmanın yürütülebilmesi için, Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Sayı:2021/04-66) etik kurul izni ve Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı COVID-19 Bilimsel Araştırma Çalışmalar Komisyonu'ndan yazılı uygulama izni (karar no: 2021-05-07T16_02_46) alınmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçekler için yazarlardan ölçek kullanım izni alınmıştır. Araştırmaya katılan bireyler, çalışmanın içeriği hakkında bilgilendirilmiş ve online anketin ilk bölümüne aydınlatılmış onam formu eklenerek bireylerin araştırmaya gönüllü olarak katıldığını beyan etmeleri istenmiştir. Ayrıca katılımcılar anketi Google platformu üzerinden isimsiz olarak yanıtlamışlardır.

Bulgular

Çalışmaya katılan bireylerin yaş ortalaması 34.76 ± 11.31 olup, %71.1'i kadın, %62.10'u evli ve %70.8'i lisans ve üstü eğitim düzeyine sahiptir. Çalışmada bireylerin %45.4'ü gelirlerinin giderlerine eşit olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların %23.8'i kronik hastalığı olduğunu ve %77.4'ü sürekli kullandığı ilacının olduğunu belirtmiştir. Çalışmada bireylerin %61.9'u yaşlı bir yakını ile aynı evde yaşadıklarını, %51.3'ü yaşlı birine bakım verdiklerini ve %63.3'ü yaşlı bir birey ile aynı evde yaşayabileceklerini ifade etmiştir. Katılımcıların %96.7'si yaşlandıklarında kendi evinde yaşamak istediğini ve %63.3'ü yaşlandığında kendi kendine bakabilmeyi istediklerini bildirmiştir. Yetişkin bireylerin %74.4'ü yaşlılık için geleceğe yönelik yatırım planı olduğunu bildirmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Yetişkin Bireylerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (n=425)			
Özellikler		n	%
Yaş	18-25 yaş	120	28.3
	26-35 yaş	106	24.9
	36-49 yaş	157	36.9
	50 yaş ve üzeri	42	9.9
Cinsiyet	Kadın	302	71.1
	Erkek	123	28.9
Medeni Durum	Evli	264	62.1
	Bekar	161	37.9
Eğitim Durumu	Okuryazar/okul bitirmemiş	2	0.5
	İlköğretim	34	8.0
	Lise	88	20.7
	Lisans ve üstü	301	70.8
Gelir durumu	Gelir giderden fazla	85	20.0
	Gelir giderden az	147	34.6
	Gelir gidere eşit	193	45.4
Sürekli kullanılan ilaç varlığı	Evet	96	22.6
	Hayır	329	77.4
Yaşlandığınızda yaşamak istediğiniz yer	Kendi evimde	411	96.7
	Huzurevinde	9	2.1
	Çocukların evinde	5	1.2
Yaşlandığında kimin bakmasını istersiniz	Hiç kimse (Kendi kendime)	269	63.3
	Eşim	112	26.4
	Çocuklarım	34	8.0
	Yakınlarım	3	0.7
	Bakıcı	7	1.6
Yaşlı bir yakını ile aynı evde yaşama durumu	Evet	263	61.9
	Hayır	162	38.1
Yaşlı birine/yakınına bakma durumu	Evet	218	51.3
	Hayır	207	48.7
Yaşlı bir yakını ile birlikte aynı evde yaşamayı isteme durumu	Evet	269	63.3
	Hayır	156	36.7
Geleceğe/yaşlılığa yönelik yatırım planı	Evet	109	25.6
	Hayır	316	74.4
Toplam		425	100

Çalışmada bireylerin ölçek toplam puan ortalamaları incelendiğinde; YBÖ puan ortalamasının 34.58 ± 16.58 ve YATÖ puan ortalamasının 86.67 ± 9.02 olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Çalışma kapsamındaki bireylerin YATÖ puan ortalamasının yüksek olduğu, YBÖ puan ortalamasının ise ortalamanın altında olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara göre bireylerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip olduğu, buna karşılık başarılı yaşlanmaya ilişkin beklentilerinin düşük düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Yaşlanma ile ilgili beklentiler ölçeği ve yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeği toplam puanı ve alt boyut puan ortalamaları		
Ölçekler ve ölçek alt boyutları	Ort. ± SS	Ölçekten alınabilecek (Min-Max)
Yaşlanma ile ilgili beklentiler ölçeği (YBÖ) toplamı	34.58 ± 16.58	0-100
Fiziksel sağlık	27.39 ± 18.88	0-100
Zihinsel sağlık	43.94 ± 22.43	0-100
Bilişsel sağlık	32.43 ± 20.46	0-100
Yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeği (YATÖ) toplam	86.67 ± 9.02	55-108
Yaşlılığın yaşamını sınırlama	36.97 ± 4.41	17-45
Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık	30.73 ± 4.39	11-40
Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık	18.96 ± 3.69	6-28

Ort.: Ortalama; SS: Standart sapma

Çalışmaya katılan bireylerin tanımlayıcı özellikleri ile ölçek puan ortalamalarına ilişkin karşılaştırma Tablo 3'te sunulmuştur. Çalışmada bireylerin bazı tanımlayıcı özellikleri ile YBÖ toplam puan ortalaması karşılaştırıldığında; cinsiyet ve eğitim durumu değişkenleri ile YBÖ toplam puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri ile YATÖ toplam puan ortalaması arasında yapılan karşılaştırmada ise; yaş, eğitim düzeyi, yaşlı bir yakını ile aynı evde yaşama isteği değişkenleri ile YATÖ toplam puanı arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0.05$).

Tablo 3. Yetişkin bireylerin bazı tanımlayıcı özellikleri ile YBÖ ve YATÖ toplam puan ortalamalarının karşılaştırılması (n=425)						
Değişkenler	YBÖ			YAÖ		
	Ort. ±SS	Test	p	Ort. ±SS	Test	p
Yaş						
18-25	34.88±14.71	X ² =1.358	0.715	84.23±8.64	F=4.509	0.004
26-35	33.77±16.73			87.70±9.21		
36-49	34.16±16.78			87.27±8.63		
50 ve üzeri	37.36±20.41			88.81±9.89		
Cinsiyet						
Kadın	35.94±16.98	Z=-2.694	0.007	86.43±8.87	t=-0.88	0.379
Erkek	31.25±15.13			87.28±9.40		
Medeni durum						
Evli	34.28±17.31	Z=-.756	0.450	86.86±8.62	t=0.558	0.577
Bekar	35.09±15.36			86.36±.66		
Eğitim durumu						
İlköğretim	25.07±13.79	X ² =13.722	0.001	82.97±8.35	F=4.544	0.011
Lise	36.67±18.12			85.72±9.01		
Lisans ve üstü	35.11±16.09			87.39±8.99		
Gelir durumu						
Gelir>gider	34.50±16.31	X ² =1.040	0.594	87.84±9.07	F=1.023	0.360
Gelir <gider	33.93±16.01			86.68±8.87		
Gelir = gider	35.11±17.19			86.16±9.12		
Kronik hastalık varlığı						
Evet	34.04±17.88	Z=-0.479	0.632	86.49±9.14	t=-0.227	0.821
Hayır	34.75±16.19			86.72±8.99		
Yaşlılıkta yaşanılacak yer						
Kendi evi	34.54±16.54	X ² =0.266	0.875	86.76±8.92	F=2.581	0.077
Huzurevi	37.03±21.42			80.56±1.17		
Çocuklarının evinde	33.33±13.17			90.60±8.76		
Yaşlı bir yakın ile aynı evde yaşama durumu						
Evet	35.37±15.56	Z=-1.736	0.083	87.29±8.55	t=1.810	0.071
Hayır	33.31±18.10			85.67±9.68		
Yaşlı birine/yakınına bakma durumu						
Evet	35.62±16.84	Z=-1.156	0.248	87.31±9.19	t=1.501	0.134
Hayır	33.49±16.28			86.00±8.81		
Aynı evde yaşlı bir yakını ile birlikte yaşamak isteme durumu						
Evet	33.91±15.62	Z=-0.740	0.459	88.58±8.35	t=5.963	0.000
Hayır	35.75±18.13			83.38±9.21		

Ort: Ortalama, SS: Standart sapma, Z: Mann-Whitney U testi Z değeri, X²: Kruskal-Wallis testi ki-kare değeri, t: Independent Sample t test, F: One-Way Anova.

Çalışmaya katılan bireylerin YBÖ ve YATÖ toplam puan ortalamaları arasındaki ilişki incelendiğinde; iki ölçek toplam puan ortalaması arasında pozitif yönde istatistiksel olarak anlamlı zayıf bir ilişki olduğu belirlenmiştir (r=0.228, p=0.000). Bireylerin başarılı yaşlanmaya ilişkin beklentileri arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum düzeyinin arttığı görülmektedir (Tablo 4).

Tablo 4. Yaşlanma ile ilgili beklentiler ölçeği ile yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeği arasındaki ilişki (n=425)	
Yaşlanma ile İlgili Beklentiler Ölçeği	Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği
r	0.228
p	0.000

r: Pearson korelasyon testi *Korelasyon p<0.05 anlamlıdır.

Tartışma

Bu çalışma, toplumdaki yetişkin bireylerin yaşlanma ile ilgili beklentileri ve yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacı ile yapılmıştır. Dünyada yaşlı nüfus artmakta ve yaşlanma ile fizyolojik, sosyal ve psikolojik alanlarda çoklu sorunlar ortaya çıkmaktadır. Yaşlılıkta görülen önemli sorunlardan biri yaşlı ayrımcılığıdır. Yaşlılık döneminde görülen bu sorunların önlenebilmesi için gelecekte yaşlı nüfusu oluşturacak yetişkin bireylerin yaşlılığa ilişkin tutumlarının ve beklentilerinin belirlenerek saptanan sorunların çözümüne yönelik girişimlerin yapılması ve toplumsal farkındalığın artırılması önem arz etmektedir.

Bu çalışmada; yetişkin bireylerin YBÖ puan ortalaması 34.58 ± 16.58 (0-100) olup, alınan toplam puan arttıkça yaşlılığa ilişkin beklentilerin arttığı göz önüne alındığında, bireylerin yaşlılıktan beklentilerinin düşük düzeyde olduğu söylenebilir. Literatürde yetişkin bireylerin yaşlanma ile ilgili beklentileri konusunda sınırlı sayıda çalışma yer almaktadır.^{10,20,21} Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, öğrencilerin yaşlanma ile ilgili beklentilerinin orta düzeyde olduğu saptanmıştır.¹⁹ Birinci basamakta çalışan klinisyenler ile yapılan çalışmada ise yaşlılıktan beklenti düzeyi ortalamanın üzerinde bulunmuştur.²⁰ Bu çalışmada beklentinin düşük olması, çalışmanın pandemi döneminde yapıldığı göz önüne alındığında, pandemide en çok etkilenen, en savunmasız ve sosyal kısıtlamaların daha sıkı uygulandığı yaş grubunun yaşlı bireyler olmasıdır. Bu durum yaşlı kavramının savunmasızlık, ölüm, ölümlülük ve hastalık gibi terimlerle eşleştirilmesine, yaşımız ve yaşlanma sürecimiz hakkındaki hislerimizi etkileyerek başarılı yaşlanmaya ilişkin beklentileri olumsuz etkilediği düşünülmektedir.²¹ Yaşlanma ile ilgili beklentilerde cinsiyetin önemli bir değişken olduğu görülmektedir. Literatürde kadınların yaşlılıktan beklenti ortalamasının erkeklerden daha yüksek olduğu bildirilmektedir.²¹ Yapılan bir çalışmada, kadınların yaşlanma ile ilgili daha yüksek beklentilere sahip olduğu bildirilmiştir.¹⁰ Bu bulguya paralel olarak çalışmamızda kadınlarda yaşlanma ile ilgili beklentilerin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Ülkemizde Türkiye İstatistik Kurumu tarafından sunulan verilerde 65 yaş üzeri bireyler arasında kadınların erkeklere göre daha mutlu olduğu bildirilmiştir.²² Yaşlanma ile ilgili beklentileri yüksek olan bireylerin daha mutlu bir ruh haline sahip olduğu¹⁰ göz önüne alındığında, çalışmamızda kadınların beklentilerinin daha yüksek olması kadınların erkeklere göre daha mutlu olmaları ile açıklanabilir. Bu çalışmada eğitim düzeyi değişkeni ile YBÖ toplam puanı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu ve bu farkın ilköğretim grubu ile lise, lisans ve üstü grup arasında olduğu saptanmıştır. Hemşirelik öğrencileri ile yapılan bir çalışmada, yaşlılık ile ilgili ders alan öğrencilerin yaşlanma ile ilgili beklentilerinin ders almayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yaşlanma ve yaşlılık dönemi ile ilgili bilgi arttıkça beklentinin de arttığı görülmüştür.¹⁹ Elde edilen bu bulgu, eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin yaşlanma ile oluşan değişiklikler konusunda farkındalıklarının yüksek olması, farklı bilgi kaynaklarını kullanabilmeleri ve yaşlılığa ilişkin sorunlara çözüm üretebilmeleri ile açıklanabilir.²³

Yaşın ilerlemesi ile bireylerin karşı karşıya kaldığı sorunlar arasında yaşlı ayrımcılığı yer almaktadır. Bu çalışmada bireylerin yaşlı ayrımcılığı ölçeği toplam puan ortalaması 86.67 ± 9.02 olup (min. 23 - max. 115), yaşlı ayrımcılığı tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır. Bu bulguya paralel olarak literatürde de yaşlı ayrımcılığı tutumlarının olumlu olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır.²⁴⁻²⁸ Hendekçi ve Atalay bir aile sağlığı merkezine başvuran bireylerin YATÖ toplam puan ortalamasının 70.39 ± 09.15 , Kaçan ve arkadaşları (2018) toplumda yaşayan bireylerin YATÖ toplam puan ortalaması 82.79 ± 8.61 olduğunu ve yaşlıya yönelik olumlu tutuma sahip oldukları saptanmıştır.^{3,28} Köse ve arkadaşlarının yapmış olduğu bir başka çalışmada ise öğrencilerin yaşlılara yönelik olumsuz tutma sahip oldukları saptanmıştır.²⁷ Bu çalışma sonuçları göz önüne alındığında, yaşlılara yönelik tutumların şekillenmesinde toplumun kültürel ve dini değerlerinin etkili olabileceği düşünülmektedir. Özellikle Anadolu kültürünün yaşlıyı sevme ve saygı duyma, değer verme ve korumaya yönelik algı ve tutumları içermesi^{29,30} bireylerin destekleyici, kabullenici bir anlayış ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum geliştirilmesine katkı sağladığını söyleyebiliriz.

Çalışmada yaş grupları ile yaşlı ayrımcılığı tutum ölçeğinin alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır. Yaş ilerledikçe yaşlı ayrımcılığına yönelik olumlu tutumun arttığı görülmektedir. Literatürde de benzer çalışma sonuçları bulunmaktadır.^{3,12} Kaçan ve arkadaşları, 41-50 yaş aralığındaki bireylerin yaşlı ayrımcılığı tutumunun olumlu, 21-30 yaş aralığında bulunanların ise olumsuz tutuma sahip olduğunu belirlemiştir.³ Yılmaz ve ark. 50-59 yaş aralığındaki bireylerin 29 yaş ve altı gruptaki bireylere göre olumlu yaşlı ayrımcılığına sahip olduğunu bildirmiştir.¹² Yaş arttıkça bireyin kendisinin de yaşlandığını düşünmeye başlaması, empati yapması ve yaş aldıkça olgunlaşması yaşlı ayrımcılığı tutum puanlarının olumlu bulunması ile ilişkili olabilir.³¹

Literatüre bakıldığında eğitim düzeyi arttıkça yaşlı birey ile ilgili olumlu tutumun arttığı belirlenmiştir.³²⁻

³⁴ Çalışmamızda eğitim düzeyi arttıkça yaşlı ayrımcılığı ölçeği toplam puan ortalaması artmaktadır. Çalışma

sonuçları literatürde yer alan çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.^{3,29,36} Yaşlılık dönemine ilişkin daha fazla bilgiye sahip bireylerde yaşlı ayrımcılığının daha düşük olduğu bildirilmektedir.⁸ Bu durum, eğitim seviyesi arttıkça yaşlılık dönemi ile ilgili farkındalığın ve duyarlılığın artması ile açıklanabilir. Literatürde genç ve yaşlı bireyler arasındaki iletişimin artırılmasının ve iletişimin kalitesinin iyileştirilmesinin yaşlı ayrımcılığı tutumunu etkilediği bildirilmektedir.^{4,8} Bu çalışmada yaşlı bir yakını ile aynı evde yaşamak isteyen bireylerin yaşlı ayrımcılığına yönelik olumlu tutuma sahip olduğu saptanmıştır. Yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutuma sahip bireylerin yaşlısı ile aynı evde yaşamak istemesi ise beklenen bir durum olarak düşünülmektedir.

Çalışmada katılımcıların yaşlılıktan beklentileri ile yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında pozitif yönde anlamlı zayıf bir ilişki olduğu ve başarılı yaşlanmaya ilişkin beklentileri arttıkça yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutumlarının da arttığı belirlenmiştir. Literatürde bu konuda yapılmış bir çalışmanın bulunmaması araştırma sonuçlarının tartışılmasını kısıtlamaktadır. Başarılı yaşlanmaya ilişkin olumlu beklentiler, bireylerin sağlıklı, keyifli ve kaliteli bir yaşlılık dönemi yaşaması için oldukça önemlidir.⁴ Literatürde yaşlılıktan beklentileri yüksek olan bireylerin psikolojik olarak daha keyifli oldukları ve yalnızlık puanlarının daha düşük olduğu belirtilmektedir.¹⁰ Bunların yanı sıra geleceğe yönelik olumsuz beklentilerin, sağlığı geliştirici davranışlara yetersiz katılım ve mortalite riski ile ilişkili olduğu belirtilmektedir.^{9,11,36} Başarılı yaşlanmaya ilişkin beklentilerin artması ve bu artışın yaşlılık dönemindeki olumlu etkilerinin, bireylerin yaşlı ayrımcılığı tutumlarına da olumlu yansımalarının olabileceğini söyleyebiliriz. Toplumda yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum geliştirilebilmesi için, bireylerin yaşlılık hakkındaki bilgi ve farkındalıklarının artırılması, yaşlılar ile kaliteli zaman geçirilmesi, genç ve yaşlı bireyler arasındaki iletişimin ve yaşlanma süreci ile ilgili eğitimlerin artırılması önerileri yer almaktadır.^{4,8} Bunlara ek olarak yaşlanma ve yaşlılık dönemi ile ilgili bilgi düzeyinin artması hem yaşlılıktan beklentileri hem de yaşlı ayrımcılığını olumlu yönde etkilemektedir.¹⁹ Bu kapsamda, yetişkin bireylerin yaşlılığa ilişkin beklentileri ile yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarının belirlenmesi, olumsuz tutum ve beklentilerin olumlu yönde değiştirilmesi sağlıklı bir yaşlılık dönemi için oldukça önemlidir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda katılımcıların yaşlılıktan beklentilerinin düşük ancak yaşlılara ilişkin olumlu tutuma sahip olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, yaşlanma ile ilgili beklentiler ile cinsiyet ve eğitim düzeyi, yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutum ile yaş, eğitim düzeyi, yaşlı bir yakını ile aynı evde yaşama isteği değişkenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar göz önüne alındığında gelecekte yaşlı nüfusu oluşturacak olan yetişkin bireylerin başarılı yaşlanma beklentilerini arttırmak amacı ile yaşlılık dönemine ilişkin bilgi ve farkındalığı arttırmaya yönelik eğitimlerin yapılması önerilmektedir. Bu kapsamda okullarda, halk eğitim merkezlerinde yaşlanma süreci ve yaşlı ayrımcılığı konularında eğitimler düzenlenebilir. Yaşlılığa ilişkin bilgi ve farkındalığın artırılmasının, hem yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum geliştirilmesine hem de yaşlılıkta ortaya çıkabilecek sorunların yönetimine olumlu katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca yaşlı bir yakını ile aynı evde yaşama isteği ile olumlu ayrımcılık tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulunması, toplumdaki genç, yetişkin ve yaşlı bireyleri bir araya getirecek projelerin ve aktivitelerin yapılmasının önemini göstermektedir. Bu kapsamda yaşlı ve gençleri bir araya getirmek için huzurevi ziyaretleri planlanabilir; emekli olmuş kendi mesleği ile ilgili bilgi ve birikimlerini aktarmak isteyen yaşlılar ile aynı meslekte genç insanları buluşturacak projeler geliştirilebilir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışmada pandemi nedeni ile araştırma verilerinin online olarak toplanmasına bağlı okur-yazar olmayan ve online yolla ulaşılamayan bireylerin araştırmaya dahil edilememesi ve bu nedenle çalışma sonuçlarının ülkeye genellenememesi araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

Etik Kurul Onayı: Aksaray Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurul'undan onay alındı (Sayı:2021/04-66).

Finansal Kaynak: Çalışma için herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

1. World Health Organization (WHO). Ageing and Health. Erişim Linki: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health>. Erişim tarihi:30.05.2022
2. Akpınar Söylemez B, Akyol M, Küçükgülü Ö, Işık A. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlanma ile ilgili beklentileri. Geriatrik Bilimler Dergisi 2018;1(2):40-48.
3. Kaçan H, Dibekli E, Akkan K. Toplumda yaşayan bireylerin yaşlı ayrımcılığı tutum düzeylerinin incelenmesi. Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi 2018;11(2):8-15.
4. Burnes D, Sheppard C, Henderson, CR, Jr Wassel M, Cope R, Barber C, Pillemer K. Interventions to reduce ageism against older adults: A systematic review and meta-analysis. American Journal of Public Health 2019;109(8):e1–e9. doi:10.2105/AJPH.2019.305123.
5. Aydemir A, Esenkaya D. Evaluation of ageism attitudes of healthcare practitioners working in a university hospital. Geriatrik Bilimler Dergisi 2020;3(1):3-10. <https://dergipark.org.tr/pub/geriatrik/issue/54112/648812>.
6. Hendekci A, Altay B. Bir aile sağlığı merkezine başvuran bireylerin yaşlı ayrımcılığı tutumlarının değerlendirilmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2021;24(4):429-435. doi:10.17049/ataunihem.653399.
7. Sülüker K. Birinci ve ikinci basamakta çalışan hemşirelerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının karşılaştırılması [Yüksek Lisans Tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2019;22-42.
8. Barnett, MD, Adams CM. Ageism and aging anxiety among young adults: relationships with contact, knowledge, fear of death, and optimism. Educational Gerontology 2018;44(11):693–700. doi:10.1080/03601277.2018.1537163.
9. Breda, AI, Watts, AS. Expectations regarding aging, physical activity, and physical function in older adults. Gerontology & Geriatric Medicine 2017;11(3):1-8. doi:10.1177/2333721417702350.
10. Whatley M, Siegel A, Schwartz S, Silaj K, Castel A. Younger and older adults' mood and expectations regarding aging. Gerontology & Geriatric Medicine 2020;6:1-9.
11. Choi, JW, Kim, JH, Yoo, KB. Subjective expectations for future and mortality among middle-aged and older adults. Medicine 2020; 99(17):e19421. doi:/10.1097/MD.00000000000019421.
12. Yılmaz M, Altıok M, Polat B, Darıcı M, Sungur M. Genç erişkinlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. Turkish Journal of Geriatrics 2012;15(4):416-423.
13. Atuş M. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve etkileyen faktörler [Yüksek Lisans Tezi]. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2020;71-74.
14. İletmiş T. Orta yaş grubu bireylerin yaşlılık dönemine ilişkin beklentileri [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2015;88-91.
15. Işık A, Tekin N, Çağaltay S. Yetişkin bireylerin başarılı yaşlanma durumlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi: Sinop ili örneği. Toplum ve Sosyal Hizmet 2021;32(4):1403-1419.
16. Sarkisian CA, Prohaska TR, Wong MD, Hirsch S, Mangione CM. The relationship between expectations for aging and physical activity among older adults. Journal of General Internal Medicine 2005; 20(10): 911-915.
17. Beşer A, Küçükgülü Ö, Bahar Z, Akpınar SB. Study of validity and reliability of the scale regarding the expectations about aging. HealthMED 2012; 6(9): 3107-3113.
18. Vefikuluçay Yılmaz D, Terzioğlu F. Development and psychometric evaluation of ageism attitude scale among the university students. Türk Geriatri Dergisi 2011;14(3):259-268.
19. Akpınar SB, Küçükgülü Ö, Tekin D, Balcı Ergin S, Yaman A. Examining nursing students' attitudes towards the elderly and factors affecting attitudes towards the elderly. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi 2018;11(2):173-179.
20. Davis MM, Bond LA, Howard A, Sarkisian CA. Primary care clinician expectations regarding aging. Gerontologist 2011;51(6):856-66. doi:10.1093/geront/gnr017.
21. Swift H, Chasteen A. Ageism in the time of COVID-19. Group Processes & Intergroup Relations 2021;24(2): 246–252.
22. Türkiye İstatistik Kurumu [TUİK]. İstatistiklerle yaşlılar 2017, 15 Mart 2018: 27595. Erişim:13.05.2020. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27595>.
23. Kütmeç Yılmaz C. Yaşlı bireylerin yaşlılığa uyum düzeyi ile sağlıklı yaşam biçimi davranışları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2020;13(3):305-317. doi: 10.26559/mersinsbd.736812.
24. Ayyıldız N, Evcimen H. Yaşlı bakım programı öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi 2018;6(2):14-24.
25. Sülüker K, Türkoğlu N. Birinci ve ikinci basamakta çalışan hemşirelerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. Turkish Journal of Science and Health 2021;2(1):166-175.
26. Kurtkapan, H. Gençlerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları Nevşehir örneği. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi 2019;9(1):220-237. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/nevsosbilen/issue/46568/56478>.
27. Köse Tosunöz İ, Güngör S. Yaşlı ayrımcılığı: hemşirelik ve yaşlı bakım teknikleri öğrencileri örneği. İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi 2021;9(1):176-190.
28. Hendekçi A, Altay B. Bir Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Bireylerin Yaşlı Ayrımcılığı Tutumlarının Değerlendirilmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2021;24(4):429-435.
29. Pehlivan, O. Aile tanımı ve ilişkilerinin toplumsal olarak inşası [Doktora Tezi]. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2017;60-66.
30. Güzel B. Genç nüfusun yaşlı ayrımcılığı tutum düzeyinin sosyodemografik değişkenler açısından incelenmesi: Manisa Örneği. Gençlik Araştırmaları Dergisi 2021; 9(25) :109-129.
31. Ercan G. Y ve Z kuşağındaki kişilerin yaşlı ayrımcılığı ve yaşlanmaya ilişkin tutumlarının belirlenmesi [Yüksek Lisans

Tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü 2021;45-53.

32. Turan E, Yanardağ M, Metintas S. Attitudes of students of health sciences towards the older persons. *Nurse Education Today* 2016;36:53-57.
33. Kolcu M, Küçük KM. Sağlık alanında öğrenim gören ön lisans öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. *Kesit Akademi Dergisi* 2017;3(9):203-213.
34. Şahin F, Bayraktar E, Erten Z. Determination of the attitudes of the health staff working for the institutions providing primary health care towards ageism. *Huhemfad-Johufon* 2021;8(2):167-177.
35. Kissal A, Okan F. Attitudes of health care workers working at family health centers in Tokat towards ageism. *Turkey Journal of Family Practice* 2018;22(4):202-212.
36. Pietrzak RH, Tsai J, Kirwin PD, Southwick SM. Successful aging among older veterans in the United States. *The American Journal of Geriatric Psychiatry* 2014;22(6):551-563. <https://doi.org/10.1016/j.jagp.2012.11.018>.